

**ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ:
ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ**

**Γεωργία Νταβαρούκα
Geo_ntav@live.com**

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ...

- «*Ένας δυσλεξικός θυμάται και μας διηγείται*», είναι ο τίτλος από το άρθρο στο Επιστημονικό Βήμα όπου ο Γεώργιος Χαρίτος ως δάσκαλος πλέον της Ειδικής Αγωγής, μας διηγείται τις θλιβερές, έντονες και βαθιά χαραγμένες, εμπειρίες του ως παιδί που αντιμετώπιζε δυσλεξία. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι αν και προσπαθούσε πάρα πολύ δεν τα κατάφερνε όπως οι συμμαθητές του, μπέρδευε τα συμφωνικά συμπλέγματα, δε τόνιζε σωστά, η ανάγνωση του ήταν κομπιαστική και προσπερνούσε συλλαβές . Μια φορά ο δάσκαλος του τον χτύπησε με τη βέργα. Και για όλα αυτά, αναρωτιόταν «γιατί», γιατί αντιμετώπιζε όλες αυτές τις δυσκολίες αφού κατά γενική ομολογία ήταν έξυπνος. «Έμενα με τη γεύση της αποτυχίας, της απόρριψης, είχα χαμηλή αυτοεκτίμηση, χαμηλή αυτο-εικόνα. Είχα συναισθήματα ανασφάλειας και σχολικής φοβίας και έμενα πάντα με το παράπονο ότι η προσπάθεια μου δεν αμείβεται». Ακόμα αντιμετώπισε και μια άλλη παλιά συνήθεια των δασκάλων να αναγκάσουν τους αριστερόχειρες να γίνουν δεξιόχειρες. Τελικά έμεινε στην ίδια τάξη, αντιμετωπίζοντας το χλευασμό όλων. Ο πατέρας του μάλιστα, έλεγε ότι δε τα παίρνει τα γράμματα και ότι έμοιασε σε αυτόν. «Τελικά να μη τα πολύ λέω , από τα πολλά οι γονείς μου αποφάσισαν να με πάνε ο ένα κέντρο για να με εξετάσουν. Εκεί μας είπαν ότι έχω δυσλεξία. Οι γονείς μου τρόμαξαν. Τι αρρώστια είναι αυτή που μας βρήκε, που πρώτη φορά την ακούμε! Μην ανησυχείτε, μας καθησύχασε ο ειδικός και απευθυνόμενος σε μένα λέει: «Γιώργο παιδί μου, αυτό που έχεις δεν είναι ούτε επιπολαιότητα, ούτε τεμπελιά, ούτε απροσεξία. Είναι μια ειδική μαθησιακή δυσκολία που λέγεται δυσλεξία. Είναι μια δυσκολία που έχουν πολλά παιδιά κυρίως στο διάβασμα και στην ορθογραφημένη γραφή. Όμως, να ξέρεις, δεν φταις εσύ, παιδί μου, δεν διάλεξες εσύ να έχεις δυσλεξία ούτε διάλεξες εσύ ποτέ θα θυμάσαι και ποτέ θα ξεχνάς. Η δυσλεξία δεν είναι καθυστέρηση ούτε αρρώστια, ούτε είναι μεταδοτική. Τα παιδιά, λοιπόν, που έχουν δυσλεξία απλώς δυσκολεύονται στην ανάγνωση, στη γραφή, κάνουν αλλόκοτα και παράλογα λάθη, δεν βάζουν τόνους ή τους βάζουν σε λάθος θέση, αντιστρέφουν, προσθέτουν ή παραλείπουν γράμματα. Έχουν δυσκολία να μεταφέρουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους πάνω στο χαρτί. Γιώργο παιδί μου, ίσως θα έχεις ακούσει για τον μεγάλο φυσικό Einstein, τον Leonardo da Vinci, τον Thomas Edison, τον Κάρολο XI τον μεγάλο μεταρρυθμιστή, την Αγκάθα Κρίστι, τον 28^ο πρόεδρο τον Η.Π.Α τον Wilson, τον μεγάλο παραμυθά Hans Cristian Andersen, τον Πόλ Έρριχ, πρωτοπόρο στη χημειοθεραπεία, και για τόσους άλλους να λένε πως είχαν δυσλεξία και είναι πλέον σαφές ότι αυτή καθαυτή η δυσλεξία δεν αποτελεί ελάττωμα, γι' αυτό και δεν τους εμπόδισε να πετύχουν σπουδαία έργα και να γίνουν σπουδαίοι και τρανοί. Απευθυνόμενος στους γονείς μου συμπλήρωσε: Αυτά τα παιδιά περνούν ατελείωτες ώρες απελπίσας, αποθάρρυνσης και απογοήτευσης. Παλεύουν με ένα πρόβλημα για το οποίο δεν ευθύνονται, αφού η κύρια αιτία είναι στο κεντρικό νευρικό σύστημα, στη δομή του κροταφικού χώρου, στην κληρονομικότητα...

(<http://www.ipem-doe.gr>)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΔ

- Οι Μαθησιακές Δυσκολίες σύμφωνα με τον επικρατέστερο ορισμό αναφέρονται σε «μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών». Αυτό πρακτικά σημαίνει πως οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες μπορεί να έχουν μερικά ή όλα τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται στον ορισμό. Παρ' όλα αυτά, κάποια χαρακτηριστικά φαίνεται μέσα από την ερευνητική διαδικασία πως είναι κυρίαρχα.

ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

η αντίληψη σχέσεων του χώρου

- η οπτική διάκριση
- η οπτική μνήμη και
- η οπτική ακολουθία.

Οι εκπαιδευτικοί και ιδιαίτερα οι νηπιαγωγοί και οι δασκάλες των πρώτων τάξεων του δημοτικού, θα πρέπει να προσέχουν τις απαιτήσεις των σχολικών εργασιών σε οπτική επεξεργασία και να τις απλουστεύουν για μαθητές που δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτές.

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- Οι μαθητές προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας συχνά είναι αδέξιοι στις κινήσεις τους, δυσκολεύονται να κινηθούν ανάμεσα σε αντικείμενα, συχνά χάνουν πράγματα και δυσκολεύονται να προσανατολιστούν στο χαρτί. Οι μαθητές αυτοί σε μεγαλύτερες τάξεις πιθανά να εκδηλώσουν αδυναμίες στην κατασκευή και ερμηνεία χαρτών, διαγραμμάτων και πινάκων.

ΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

- Οι μαθητές με ελλειμματική οπτική διάκριση έχουν αδυναμίες στη διάκριση σχημάτων, χαρακτήρων ή λεπτομερειών αντικειμένων.
- οι μαθητές αυτοί δεν μπορούν να αναγνωρίσουν ένα σύμβολο ή αντικείμενο από κάποιο μέρος του

ΟΠΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

- Οι δυσκολίες αυτές αφορούν και στην ακρίβεια και στην ταχύτητα της μνήμης των οπτικών ερεθισμάτων και είναι εντονότερη στους μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού από ότι σε μαθητές μεγαλύτερων τάξεων.

ΟΠΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

- Οι μαθητές με προβλήματα οπτικής ακολουθίας έχουν δυσκολίες στην αντίληψη ακολουθιών αντικειμένων, συμβόλων ή γεγονότων που παρουσιάζονται ή αναπαρίστανται οπτικά.

2. ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες και ιδιαίτερα δυσκολίες στην ανάγνωση, ενδέχεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα ακουστικής αντίληψης και επεξεργασίας. Οι περισσότερες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν εξέταζαν τα ακουστικά ελλείμματα σε αντιδιαστολή με τα οπτικά (Bryan, 1972) και αναφέρουν προβλήματα ακουστικής μνήμης (δυσκολίες αποθήκευσης και ανάκλησης πληροφοριών που δόθηκαν προφορικά) και ακουστικής ακολουθίας (δυσκολία ανάκλησης/αναδόμησης ακολουθίας ήχων ή προφορικών πληροφοριών).

3. ΓΛΩΣΣΑ

- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν σημαντικές δυσκολίες στο να χωρίζουν τις προτάσεις σε λέξεις, τις λέξεις σε συλλαβές και τις συλλαβές σε φωνήματα. Επίσης, εκτός από τη δεξιότητα στην ανάλυση, αντιμετωπίζουν προβλήματα στην παραγωγή και εύρεση ομοιοκαταληξίας, στη σύνθεση φωνημάτων, στη διάκριση του είδους και της θέσης τους μέσα στη λέξη και στην αντιστροφή τους. Ακόμη, δεν χειρίζονται με επιτυχία τα φωνήματα και τις συλλαβές, όταν καλούνται να τις αφαιρέσουν ή να τις προσθέσουν σε λέξεις που τους παρουσιάζονται προφορικά (Κωτούλας & Παντελιάδου, 2003).
- η εμφάνιση σοβαρών Μαθησιακών Δυσκολιών στην ανάγνωση έχει συνδεθεί από πληθώρα ερευνητών με την ύπαρξη προβλημάτων στον προφορικό λόγο, αναγνωρίζοντας την κοινή δομική βάση μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.
- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν πολύ χαμηλές επιδόσεις στο λεξιλόγιο και στη γνώση του συντακτικού

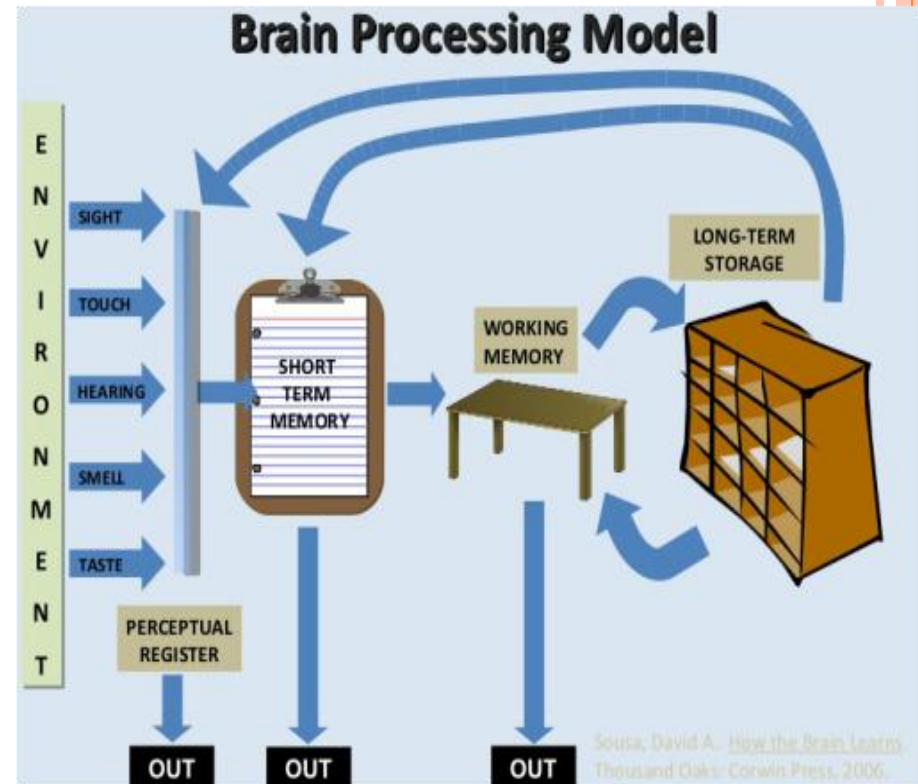

ΟΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ: ΣΗΜΑΔΙ ΓΙΑ ΜΔ;

4. ΜΝΗΜΗ

- Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90 στο πεδίο των Μαθησιακών Δυσκολιών υποστηρίζει πως οι διαφοροποιήσεις στη μνημονική ικανότητα οφείλονται στην πρόσκτηση και χρήση μνημονικών στρατηγικών.

Το πολυδομικό μοντέλο της μνήμης (Sousa, 1998)

4. ΜΝΗΜΗ

- Στη βραχύχρονη μνήμη, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν χαμηλή επίδοση σε έργα που απαιτούν γλωσσική επεξεργασία και ιδίως όταν το χρονικό διάστημα μεταξύ της παρουσίασης του ερεθίσματος και της ανάκλησης είναι μεγάλο. Έτσι, τα προβλήματα μακρόχρονης μνήμης οφείλονται στην αναποτελεσματική χρήση του φωνολογικού κώδικα μαζί με την περιορισμένη χωρητικότητα της βραχύχρονης μνήμης και τη φτωχή χρήση στρατηγικών εσωτερικής επανάληψης και οργάνωσης.

ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

- «Ο Ιάσοντας είναι ένας μικροκαμωμένος αλλά ευφυέστατος μαθητής της β' γυμνασίου. Έχει λίγους, αλλά καλούς φίλους και συνηθίζει να ασχολείται με κατασκευές και «πατέντες», όπως τις αποκαλεί. Οι συμμαθητές του τον περιγράφουν με τις εξής γλαφυρές λέξεις: εσωστρεφής, πρακτικός, εξυπνάκιας, έντονα κινητικός, ξεχασιάρης, νευρικός, συχνά βρίσκεται στον κόσμο του. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είτε συνηθίζει να χάνεται στις σκέψεις του και να ταξιδεύει μακριά από τα τεκταινόμενα της τάξης, είτε να είναι ανήσυχος και να ασχολείται με τις «πατέντες» του. Αυτό έχει ως συνέπεια να μην κρατάει τις απαραίτητες σημειώσεις του μαθήματος, να μη γνωρίζει ποιες είναι οι ασκήσεις που έχει για την επόμενη μέρα και να μένει έκπληκτος όταν αντικρύζει τα διαγωνίσματα του τριμήνου. Χειρότερες στιγμές του είναι όταν πρέπει να αντιγράψει μια άσκηση από τον πίνακα και όταν η φιλόλογος του διαβάζει αυτά τα μεγάλα λογοτεχνικά κείμενα, που κατ' αυτόν δεν έχουν τέλος. Συχνά, οι καθηγητές του προσπαθούν να τον επαναφέρουν στη μαθησιακή διαδικασία και να του επισημάνουν ότι δεν χρειάζεται να ψάχνει συνέχεια αφορμές για να πηγαίνει στην τουαλέτα. Ακόμα, κρατάει ανελλιπώς κάτι στα χέρια του, με το οποίο ασχολείται σχεδόν όλη την μαθησιακή ώρα, και τρέχει σα σίφουνας στην αυλή με το που ακούει το κουδούνι για το διάλειμμα. Οι δάσκαλοι και οι γονείς του προβληματιζόνταν για το πώς ένα τόσο έξυπνο αγόρι εμφανίζει τόσο κακή σχολική επίδοση. Η μητέρα του, μετά από αρκετή αγωνία και ταλαιπωρία, πήρε, περίπου στα μέσα της α' γυμνασίου, τη γνωμάτευση του Ιάσωνα από το οικείο ΚΕ.Δ.Δ.Υ...
- Τι μπορεί να έχει;;

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ...

- Η ετυμηγορία της διάγνωσης ήταν Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/ Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) και Ειδική Μαθησιακή Δυσκολία. **"Δηλαδή;"** αναρωτήθηκε η μητέρα του. **"Έχει και τα δύο ταυτόχρονα; Είναι δυνατόν αυτό; Τελικά θα μπορούσε ο ευφυής Ιάσοντας να πετύχει τις σχολικές του προσδοκίες;"**

5. ΠΡΟΣΟΧΗ

- Τα προβλήματα της προσοχής και συγκέντρωσης είναι τόσο έντονα, που μπορεί να θεωρηθεί πως οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες ανήκουν στην ίδια ομάδα με εκείνους που έχουν Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ). Αν και τα προβλήματα προσοχής στους μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες είναι πολύ έντονα, δεν έχουν την ίδια αιτιολογία, ποιότητα και σφοδρότητα με αυτά των μαθητών με ΔΕΠ-Υ

**ΔΕΠΥ VS ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ**

6. ΜΕΤΑΓΝΩΣΗ

- Τα βασικά προβλήματα μεταγνωστικού τύπου που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με Μ.Δ. αφορούν:
  - 1. Στην αναγνώριση των απαιτήσεων του έργου και του σχεδιασμού του.
  - 2. Στην επιλογή και εφαρμογή των στρατηγικών.
  - 3. Στην παρακολούθηση και ρύθμιση της απόδοσης στο έργο.
  - 4. Στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του γνωστικού έργου.

7. ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ

- ο η αυτορρύθμιση εμπλέκει έναν αριθμό εργασιών που περιλαμβάνουν τη στοχοθεσία, τις στρατηγικές σχεδιασμού, οργάνωσης, κωδικοποίησης και αποθήκευσης πληροφοριών, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των γνωστικών λειτουργιών και του θυμικού, την αποτελεσματική διαχείριση χρόνου, τις πεποιθήσεις αυτό-κινητοποίησης (αυτό-αποτελεσματικότητα, προσδοκίες αποτελέσματος, εσωτερικό ενδιαφέρον και προσανατολισμός στον στόχο) την αξιολόγηση και αναστοχασμό, την υπερηφάνεια και την ικανοποίηση από την προσπάθειά τους.

8. ΚΙΝΗΤΡΑ

- Η στάση προς τη μάθηση που διακρίνει αυτούς τους μαθητές είναι η «μαθημένη αβοηθησία» (Sideridis, 2005). Η επαναλαμβανόμενη σχολική αποτυχία που βιώνουν οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες, τους κάνει να πιστεύουν πως δεν έχουν ικανότητες και η όποια προσπάθειά του είναι μάταιη και αποτυχημένη. Συνέπεια αυτής της στάσης είναι η συνεχής προσπάθειά τους να αποφύγουν την εμπλοκή με γνωστικά έργα, έτσι ώστε να μην αντιμετωπίσουν μια νέα αποτυχία.

9. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

- Οι Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν σχετιστεί, τόσο θεωρητικά όσο και ερευνητικά, με την ύπαρξη προβλημάτων συμπεριφοράς, τα οποία μπορεί να εκτείνονται από την επιθετικότητα μέχρι την απάθεια ή την εσωστρέφεια. Αυτά τα προβλήματα είναι πιθανά απόρροια των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν μέσα στην τάξη και τις ανατροφοδοτούν άμεσα. Ένας μαθητής με Μαθησιακές Δυσκολίες που δεν έχει τη δυνατότητα να έχει μια κοινωνική θέση μέσα στην τάξη, επειδή δεν τα καταφέρνει στα μαθήματα, μπορεί να τραβήξει την προσοχή ή να αντιδράσει μέσα από επιθετικότητα ή απόσυρση

10. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

- Απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων και φιλιών μεταξύ των ατόμων είναι η ύπαρξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Συμπεριφορές όπως η συνεργασία με τους άλλους, η προσφορά βοήθειας, ο αυτοέλεγχος και η επικοινωνία διευκολύνουν τις σχέσεις αυτές. Όμως, τα παιδιά και οι έφηβοι με Μαθησιακές Δυσκολίες είναι λιγότερο ευγενικοί και συνεργάσιμοι με τους άλλους και σπάνια ξεκινούν μια κοινωνική αλληλεπίδραση μαζί τους.

11. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

- Τα παιδιά με Μαθησιακές Δυσκολίες βιώνουν σημαντικά περισσότερα αρνητικά και σημαντικά λιγότερα θετικά συναισθήματα σε σχέση με τους συνομηλίκους τους. Τα αρνητικά συναισθήματα είναι μάλιστα ισχυρά και δεν τους βοηθούν να ενεργοποιηθούν και να προσπαθήσουν περισσότερο (Μπότσας, 2007).
- Άγχος
- Χαμηλή αυτοαντίληψη-αυτοεκτίμηση

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ

- Οι γονείς δεν πρέπει να κάνουν εκείνοι την δουλειά του παιδιού, αλλά να το βοηθήσουν να οργανώσει τις προσπάθειες και τις δυνάμεις του με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτύχει το ίδιο το επιθυμητό ή παραπλήσιο αποτέλεσμα. Πρέπει επίσης να παρατηρούν το παιδί σε όλες της εκδηλώσεις της ζωής του ώστε να έχουν μία όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις ικανότητες και τις αδυναμίες του.
- Την δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ενισχύει την πεποίθηση στο παιδί ότι τα λάθη και αποτυχίες δεν είναι μόνο αποδεκτές, αλλά είναι αναμενόμενα, και πρέπει να τα βλέπουμε σαν ευκαιρίες για μάθηση.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ

- Οι γονείς πρέπει να γνωρίζουν για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται και οριοθετούν τη διαταραχή: αναπτυξιακά, μαθησιακά, συμπεριφορικά και συναισθηματικά.
- Πρέπει επίσης να παρατηρούν το παιδί σε όλες της εκδηλώσεις της ζωής του ώστε να έχουν μία όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις ικανότητες και τις αδυναμίες του.
- Ανεπάρκεια του παιδιού, όχι μη-συμμόρφωση
- Θετικές κατευθύνσεις: "εάν προσπαθούσες περισσότερο θα τα πήγαινες καλύτερα...", ή "εάν έδειχνες πιο συχνά την απαραίτητη προσοχή και δεν τεμπέλιαζες, θα είχες καλύτερες επιδόσεις στο σχολείο", θα ήταν πιο αποτελεσματικό να του πει: "Νομίζω ότι προσπαθείς, πιστεύω όμως ότι το πρόβλημα μπορεί να οφείλεται στο ότι οι τρόποι/ τεχνικές που χρησιμοποιείς για να μάθεις, ή οι τεχνικές που οι δάσκαλοί σου χρησιμοποιούν δεν είναι οι καλύτερες δυνατές...".

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ

- Τα παιδιά αυτά χρειάζονται να αμείβονται πιο συχνά, και με συνέπεια: μπορεί το παιδί να ξεκινήσει από το μηδέν, δίνοντάς του όμως την ευκαιρία να κερδίσει κατά τη διάρκεια της ημέρας 3 ή και 5 φορές περισσότερους ενισχυτές ως αντάλλαγμα για την θετική του συμπεριφορά, σε σχέση με αυτές τις αμοιβές που θα χάσει εάν συμπεριφερθεί αρνητικά
- Η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που οι γονείς παιδιών με ιδιαιτερότητες καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ

- *Αν μάλιστα ο όρος "ειδικές ανάγκες" αντικατασταθεί μέσα τους από την φράση "κάθε παιδί έχει την ανάγκη να αισθάνεται ιδιαίτερο" τότε οι γονείς θα γίνουν οι χαρισματικοί εκείνοι ενήλικες που θα μπορούν να βλέπουν τη μοναδική ομορφιά και δύναμη στο παιδί τους προσφέροντας σ'αυτό και στους ίδιους το ακριβότερο δώρο, την χωρίς όρους αποδοχή.*

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΎ

- Ο εκπαιδευτικός οφείλει να συνεργάζεται καθ' όλη τη μαθησιακή διαδικασία με τους γονείς....

Μην κάνετε πως έχετε όλες τις λύσεις	Αναγνωρίστε ότι οι γονείς μπορούν να προσφέρουν σημαντικά και να συνεργασθούν αποτελεσματικά
Μην βγάζετε βιαστικά συμπεράσματα	Αξιοποιείστε το χιούμορ
Μην υπερβάλλετε στις κρίσεις σας	Δείξτε ευαισθησία και ζεστασιά
Μην κατηγορείτε, απειλείτε ή γελοιοποιείτε τους γονείς	Έχετε θετική στάση
Αποφύγετε να διαφωνείτε έντονα με τους γονείς	Δείξτε σεβασμό στους γονείς και στην οικογένεια των μαθητών
Αποφύγετε έντονες εκφράσεις	Δείξτε ειλικρίνεια. Επιβραβεύστε τους γονείς, όποτε μπορείτε.
Μην υπόσχεστε ό,τι δεν μπορείτε να υλοποιήσετε	Ακούστε, συνεργαστείτε
Μην επιβάλλετε την απόφασή σας στους γονείς. Μην προσπαθείτε να αποκλείσετε τους γονείς από σημαντικές αποφάσεις για το παιδί τους.	Μιλήστε με τρόπο κατανοητό στους γονείς
Μην υποτιμάτε τις πληροφορίες και τις απόψεις των γονέων για το παιδί τους	Προσέξτε τη γλώσσα του σώματος και την έκφραση των συναισθημάτων των γονέων

ΈΝΑ ΠΟΪΗΜΑ...

- Κουράστηκα και δεν μπορώ να τα καταφέρω όλα, όταν βιάζεσαι και θέλεις να βιάζομαι και εγώ. Τότε το κάθε τι παίρνει πολύ περισσότερο χρόνο. Μπορώ να κάνω πολύ περισσότερα από όσα πιστεύεις όταν μου επιτρέπεις να το κάνω με τον τρόπο που θέλω εγώ. Από τα «Ποιήματα για όλους» του Benkt-Erik Hedin.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Παντελιάδου, Σ. & Μπότσας, Γ. (2007). Χαρακτηριστικά παιδιών και εφήβων με Μαθησιακές Δυσκολίες . Στο Παντελιάδου, Σ. & Μπότσας, Γ., (επιμ). *Μαθησιακές Δυσκολίες- Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Εκδόσεις: ΓΡΑΦΗΜΑ, Θεσσαλονίκη.

